

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

נישואין בפחות מעשרה

סכנה גדולה היא להתאסף חבורת אנשים למקום אחד, שמא יעזירו המחלה מאחד לחצרו. והנה לקדש אשה צעין (נוסף על החתן והכלה) שני עדים לקיום הדבר, ומסדר קידושין. לכתחילה מצריכים עשרה לזכר ארוסין (שו"ע אה"ע סוס"י ל"ד), אבל בשעה"ד יש להקל. אכן לזכרות נישואין צעין עשרה לעיכובא. ועי' צ"ש (סי' ס"ז סק"ד) שנחלקו הראשונים צדין כלה בלא זכרה שאסורה לבעלה, אם הכוונה בזוהר כפשוטו - בלי זכרה, ובלא מנין לא תהי' האשה מותרת לבעלה, או שהכוונה היא שהארוסה אסורה לבעלה עד שתכנס לחופה, ואם לא יוכלו לזכר זכרות נישואין, הצרכות לא מעכבות. וראיתי צנוצ"י (קמא אה"ע צסי' נ"ו, שו"יין שמה צפ"ת סק"ו) שהבין שכן דעת רוב הפוסקים כהלך השני. ולכאורה צשעה"ד גדול כשעת הסכנה הנוכחית, מן הנכון הוא לנהוג כדעת רוב הפוסקים, לעשות צדעקען, חופה (לפרוס טלית על שניהם - לנהגים כן), ויחוד, שלא בעשרה, כדי למעט בסכנה בכל מאי דאפשר. אכן צ' עדים לקיום הדבר צודאי מעכב.

[והנה הראשונים הביאו מהירושלמי שהאוכל מזה צע"פ וכו' צצית חמיו, והרבה הבינו (עי' אור זרוע, ופרמ"ג באורך) שכמו שכלה צריכה שצע זכרות להחירה לבעלה, כך צכדי לאכול את המזה צעין היחר של שצע זכרות מקודם. וכמדומה לי שרבינו ז"ל הזכיר פעם, שאף שמשך כל השנה הי' הגר"א נוהג לזכר ענט"י על דבר שטיבולו צמסקה, צליל פסח לא הי' מזכר, כי שצע הזכרות הן צפה"ג, קידוש, שהחיינו, אשר גאלנו, ענט"י, המוציא, ומזה, ואם יזכר ענט"י על הנטילה שלפני אכילת הכרפס, נמצא שיש שם שמונה זכרות. ולפי"ז הצאור משמע כדעת הרשב"א, שהזכרות הן הן המתירות ולא החופה. אכן אולי י"ל שדברי הירושלמי רק נאמרו ע"ד הדרש, ואין למדין מן האגדה.]

Currently, it is very dangerous to gather in crowds due to the contagiousness of Coronavirus. This presents a problem, since kiddushin (which sets in motion the process of marriage) requires the presence of two witnesses and a knowledgeable officiating rabbi, in addition to the bride and groom. Ideally, there should also be ten men present for birchas eirusin, the blessing on the kiddushin. However, we can be lenient regarding the requirement of ten men in pressing circumstances, such as the current situation.

However, the presence of ten men is necessary in order to recite birchos nisuin, the sheva berachos under the chupah. Furthermore, the rule is that a bride is forbidden to her groom until the birchos nisuin have been recited. The Rishonim debate whether this is meant literally, or it means that the bride is forbidden to the groom until she has entered the chupah with him, even if the birchos nisuin were never recited. The Nodeh B'Yehudah notes that the majority of authorities agree with the latter approach. It would seem that in the current, dangerous situation it is proper to follow this opinion. As such, the wedding should consist of a badekin, chupah, and yichud - all with less than ten men present, in order to minimize the risk. However, the presence of two witnesses is mandatory under all circumstances.

צבי שכטר
ז' ניסן תש"פ